

POPÜLER KÜLTÜRÜN LİSE ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Murat Polat
Anadolu Üniversitesi. YDYO.
Eskişehir
mpolat@anadolu.edu.tr

Nihan Sölpük
Osmangazi Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eskişehir
nihansolpuk@hotmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı, okul kültüründen bağımsız lise düzeyinde trendlerin ne olduğu değil, hangi trendlerin nasıl ortaya çıktığını gözlemlemektir. Araştırmada, yüz yüze görüşmelerden elde edilen sözel veriler kullanılmış ve lise düzeyinde eğitimine devam eden 10 kız ve 10 erkek katılımcıdan faydalanılmıştır. Nitel araştırma deseni olan durum çalışması çerçevesinde araştırma yapılmış ve araştırma sorularının geliştirilmesi, araştırmanın alt problemlerinin geliştirilmesi, analiz biriminin saptanması, çalışılacak durumun belirlenmesi, araştırmaya katılacak bireylerin seçimi, verinin toplanması ve toplanan verinin alt problemlerle ilişkilendirilmesi, verinin analiz edilmesi ve yorumlanması ve durum çalışmasının raporlanması safhaları uygulanmıştır. Çalışma kapsamında verinin analiz edilmesi ve yorumlanmasında, lise öğrencileriyle yapılan görüşmelerin deşifresinde betimsel kodlama yapılmıştır. Bulgular, okul kültüründen bağımsız lise düzeyinde müzik, televizyon ve internetteki yeniliklerin öğrenci grupları arasındaki trendlerin ortaya çıkış sebebi olma ihtimali taşıdığını, sanılanın aksine katılımcıların sosyal olay ve haberlere karşı önemli ölçüde duyarlı oldukları ve gündemi takip ettikleri yapılan sözel görüşmeler neticesinde ortaya çıkarılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Popüler kültür, etkileşim biçimleri, dil yansımaları.

THE EFFECTS OF POPULAR CULTURE AMONG HIGH SCHOOL STUDENTS

Abstract

This study aims not to determine the trends among high school students regardless of their school culture but to observe how those tendencies appear in specific contexts. Verbal data driven from interviews with high school students, 10 male 10 female, were used in the study. Considering the various phases of this qualitative study which can be categorized as a case study, it was aimed to follow an outline like sorting out the sub-headings of the problem, determining the sample to analyze, studying the case, defining the participants, collecting the data and associating them with the research problem, taking the conclusions from the data and preparing the reports of the study. Qualitative coding technique was used in analyzing and interpreting the data driven from the interviews. Findings of the study revealed that the trends, independent of the school culture, like the innovations at music, TV or internet use would be the core reasons of the recent popular tendencies among high school students. The study also revealed that contrary to what people mainly believe, participants who are all teenagers were observed to be highly concerned in social matters and news and could also be classified as agenda-aware individuals.

Key Words: Popular culture, interaction type, linguistic inferences.

GİRİŞ

Kültür ve popüler kültürün ne tek, ne de herkesin kabul edebileceği evrensel bir tanımlaması vardır. Çeşitli ideolojik çerçevelerin getirdiği çeşitli tanımlamalara rastlarız. E.B. Tylor'a göre insanların dinsel pratikleri, kullandığı araçlar, sanatları, gelenekleri ve adetleri vs. oluşmuştur. Bu anlamda kültür bilimsel bir şekilde incelenen ve belirli bir toplumun üyelerinin sahip olduğu inançlar, adetler, gelenekler, yasalar, bilgi biçimlerinin birbirine bağlı topluluğudur (Alemdar K., Erdoğan İ., 1994).

Bir başka kültür tanımlaması ise, bir toplumun tarihsel süreç içinde ürettiği ve kuşaktan kuşağa aktardığı her türlü maddi ve manevi özelliklerin bütününe denir. Kültür, bir toplumun kimliğini oluşturur, toplumun yaşayış ve düşünüş tarzıdır. Her toplumda kültürün özellikleri toplumun kendine özgü kültürünü ve geçmişten günümüze kültür tarihinden oluşur. Toplumdaki insanlar hem kültürü oluştururlar hem de kültürden etkilenirler zaman içinde değişir daha hızlı değişir. Ayrıca her toplumda kültürel değişim hızı birbirinden farklıdır. Bu alanla ilgili farklı tartışılmaya başlanan kavramların başında "küreselleşme" ve "kitle kültürü" gelmektedir. Günümüz toplum sorunları üzerine çözümlenelerde bulunan araştırmacılar sık sık bu kavram kategorilerine göndermede bulunmaktadır (Atay, 2004).

Günlük dilde kültür "sanatta, davranışta, anlayışta vs. mükemmel olan" anlamında kullanılır. Bu anlam gerçekte, dikkat edersek, seçkin kültür anlayışıdır. Çünkü mükemmellik aristokraside, "yüksek kültür" denilen kültür tanımından bulunur. Genellikle yapılan kültür çeşitliği klasik/yüksek kültür, kitle kültürü, Türk kültürü, gençlik kültürü, geleneksel kültür, popüler kültür gibi ayrımlar yapılabilir (McRobbie, 1999).

Popüler kültür ise, bir kavramsal kategoridir. Bu kullanım kapsamına bağlı olarak, bazen çeşitli şekillerde tanımlanabilir. Popüler kültür her zaman diğer kavramsal kategorilerin aksine, örtük veya açık tanımlanabilir. Popüler kültür özellikleri; büyük heterojen grup merkezli olması, sürekli değişiyor olması, kentsel kesim tabanlı olması ve para ekonomisine dayalı olarak gözlemlenebilir. Bir diğer yandan yaşa gruplarına göre incelendiğinde, ülkenin gençler aynı zamanda dünya vatandaşı olarak nitelenmektedir. Başka bir deyişle gençlik, küresel kentlerde, yerel kültür ile ulus aşırı kültür gövdeleri arasındaki dinamik kesişme noktası olarak karşımıza çıkmaktadır. Popüler kültürü değişimi etkileyen bir diğer önemli faktör olduğunu ortaya çıkarır (Neyzi, 2004). Popüler kültürün ortaya çıkmasında, etkili olabilecek popülerler etmenler kullanılır: popüler sporcu, sanatçılar, popüler yapılan fikirler ve ideolojiler, popüler televizyon programları, popüler magazin ve dergi kahramanları veya popüler politikalar bunlardan bazılarıdır. Popüler kültür bir diğer özelliği hızlı çabuk kullanan ve hızlı tüketilen bir kültür olmasıdır. Popüler kültür kişinin günlük deneylerini kurar. Eğitim sistemi de kendi ve çevresi ile ilgili oluşturan sınıflara uygun bilinçlerin yaratılması biçiminde olur. Popüler kültür gündelik yaşamın kültürüdür (Oktay A.,1993).

Türkiye'de popüler kültürle ilgili inceleme alanı çok zengindir. Çünkü dünya ekonomik düzeninin baskısı altında hızla geliştirilmektedir. Özellikle iletişim teknolojisi ve ürünleri, onların getirdiği "popüler kültür" ve ülkemizin her köşesinde süre gelen her yörenin "popüler kültürü" incelemeye değer. Bu tür yaklaşım kültür kavramına farklı kültürleri meydana getiren elemanların analizi, gruplara ayrılması ve karşılaştırmasını ekler. Diğer önemli gelişme kültürü tanımlama ve anlamada simgesel biçimler ve bu biçimlerin taşıdığı bu biçimlerin taşıdığı anlam üzerinde durmaya başlamasıdır (Alemdar K., Erdoğan İ., 1994).

YÖNTEM

Bu araştırma, yüz yüze görüşmelerden elde edilen sözel verilere odaklanılmış nitel araştırma yöntem kullanılmıştır. Nitel araştırmayı, "gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma" olarak tanımlamak mümkündür. Nitel araştırma, belli olgu veya olayları kendi doğal ortamları içerisinde çok yönlü ve uzun süreli olarak derinlemesine incelemektir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Nitel araştırma, insanın kendi sırlarını çözmek ve kendi çabasıyla biçimlendirdiği toplumsal sistemlerin derinliklerini keşfetmek üzere geliştirdiği bilgi üretme yollarından birisidir (Özdemir, 2010).

Evren ve Örneklem

Çalışma, lise düzeyinde eğitime devam eden eşit sayıda kız ve erkek öğrencilerden oluşan çalışma grubundan oluşmaktadır. Nitel araştırma deseni olan durum çalışması çerçevesinde araştırma yapılmıştır. Durum çalışmasının aşamaları ise, araştırma sorularının geliştirilmesi, araştırmanın alt problemlerinin geliştirilmesi, analiz biriminin saptanması, çalışılacak durumun belirlenmesi, araştırmaya katılacak bireylerin seçimi, verinin toplanması ve toplanan verinin alt problemlerle ilişkilendirilmesi, verinin analiz edilmesi ve yorumlanması ve durum çalışmasının raporlanmasıdır.

Araştırmada tipik amaçlı örneklem kullanılmıştır. Tipik durum örneklemede, örneklemin araştırma problemi ile ilgili olarak evrende yer alan çok sayıda durumdan tipik olan biriyle oluşturulmasıdır. Çalışma kapsamında verinin analiz edilmesi ve yorumlanmasında, lise öğrencileriyle yapılan görüşmelerin deşifresinde betimsel kodlama yapılmıştır. Araştırma yapılan kodlamalara göre hazırlanmıştır.

BULGULAR

Çalışma kapsamında lise öğrencileriyle yapılan görüşmelerin deşifresinde betimsel kodlama yapılmış ve alt amaçlar ağaç modeline göre hazırlanmıştır. Araştırma, dört üst tema başlığından oluşmaktadır. Birinci üst tema, popüler kültürün okul etkileşimlerinden ortaya çıkışıdır. Konuşma ve sohbetler, diğer insanlar, sorunlar, ortam-sosyal bağlam ve harcamalar temalarından oluşmaktadır.

Yapılan görüşmelerde okul rutinleri ile ilgili katılımcı öğrencilerin görüşleri; “Genelde ders oluyor da şu şekilde genellikle bilgi konusunda, o tür şeyler yani. Ders çalışmadan, teknoloji konuları gibi güncel haberler futbol gündemini konuşmak haberlerle ilgili bir şeyler okumak.” (Erkek2_Lise 2).

Arkadaşlık rutinleri ile ilgili ise, “Arkadaşlarımla genellikle gelecek ile ilgili planlarımızla mesleklerimizden konuşuyoruz yeri geldiğinde de eğlence konuşuyoruz. Bir araya gelip vakit geçirmekten. “ (Erkek4_Lise 3). “İyiymi arkadaşlarımla yani çok bozuk değil. Sosyal bir insanım arkadaşlarımla. Her taraftan yakın arkadaşlarım var. Dışarıdan da başka okuldan kendi okulumuzdan da var. En yakım Buket aynı zamanda sıra arkadaşım. Nerdeyse ömrüm onunla geçiyor. Günde 10 saat görmek yetmezmiş gibi hafta sonunda onunla geçiyor. “ (Kız1_Lise2).

Okul hayatında arkadaşlıklar arasındaki etkileşimler kaçınılmazdır. Araştırmadaki bu alt başlıkta cevaplayan lise öğrencilerin etkileşim biçimlerini olarak okul rutinlerinde erkeklerin cevapları spor, teknoloji ve gündem ile ilgili konular olduğu saptanmıştır. Kız öğrencilerin ise yakın arkadaş grupları ile daha fazla zaman geçirdikleri birbirlerine yakın rutinelere sahip olduğu gözlenmiştir.

Lise düzeyinde bir diğer önemli faktör ise, kız-erkek ilişkileridir. Yapılan görüşmelerde kız erkek ilişkileri ile ilgili katılımcı öğrencilerin görüşleri; “Bizim okulda kız erkek diye bir şey yok herkes biri ile konuşur. Arkadaş şeklindedir. Çok bir sıkıntı olmuyor. Rahatız o konuda.”(Erkek1_Lise1). “Bizim okulda çok kız yok ama genellikle erkek arkadaşlarım gibi kızlarla da muhabbet ederim. “(Erkek4_Lise 3). “Paylaşımlarımız vardır ayrı değildir. Haremlik selamlık yoktur. “ (Kız1_Lise2). “Şu olmuş, bu olmuş. Eğer kızlar bir ortamdaysa aldığın kıyafetler, almayı düşündüklerin, erkek arkadaşlarımız vizyona giren filimler, diziler gibi şeyler. Erkeklerle ise onların kız arkadaşları, kız arkadaşlarıyla sorunu varsa yardımcı oluyorum. Dedikodu ve güncel konulardan da bahsediyoruz hani haber şu var bu var. Siz ne düşünüyorsunuz gibi. Kız erkek ilişki paylaşımı güzeldir ama kısıtlanıyor çoğu zaman. Ama arkadaş grubunda çok yakın bir erkek arkadaşım vardı. “ (Kız2_Lise2). “Abi bu işler bazen çok komik bazen de çok saçma ve iğrenç olabiliyor. Aslında dinimize yani İslam’a yakışmayan tavır ve hareketlerle gevşek gevşek yılışık yılışık tavırlar alınarak kendilerini aşırı derecede küçülten davranışlarla kızlar ve erkekler birbirlerini etkilemek için uğraşıyorlar, sırf bu yüzden kendimden utanıyorum onları öyle görünce ve bir şeyler duyunca. Bu kadarına gerek yok bence. (Erkek5_Lise2)”.

Lise öğrencilerinde popüler kültürü etkileyen kız-erkek ilişkilerinde farklı öğrenci görüşleri diğer sorulardan daha dikkat çekmektedir. Araştırmada soru kız erkek arkadaşlığını olarak tanımlanmıştır. Yapılan görüşmelerde

arkadaşlık kendi daha genel konular olduğu, soru sorarsa konuşurum şeklinde cevaplara ulaşılmıştır. Ayrıca yapılan araştırmada kız-erkek ilişkileri okul çeşitliğine göre etkilenmekte olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Araştırmadaki ikinci üst tema ise, popüler kültür hakkında öğrencilerin perspektiflerini bakış açılarını, okulda popüler kültürün kurulumunu ortaya çıkarmaktır. Prestiji yüksek etkinlikler, spor etkinlikleri, modalar, arkadaşlar arasındaki etkileşimden, en çok ilgi gören etkinlikler, popüler aktiviteler karşı düşünceler, şikâyetler, karakteristik farklılıklar, yetenekler, ilişkiler ve grup farklılıkları temalarından oluşmaktadır.

Öğrenciler arasında tercih edilen popüler olan spor etkinlikleri nasıl ortaya çıktığı araştırıldığında görüşmede farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Yapılan görüşmelerde prestiji yüksek etkinlikler ile ilgili katılımcı öğrencilerin görüşleri; "Basket oyanlar okulda daha yüksek bir şey hissediyorlar Bunu nedeni basket en başta bu tür şeyler yoktu, daha yeni yeni başladı basket sporlar kızlarda da voleybol iste hem fiziklerini için hem de kendi aralarında bir şey oluşturdukları grup popüler oluyorlar"(Erkek1_Lise1). "basket popüler oluyor tabi erkekler için " (Kız4_Lise3). "En çok ilgi gören herhalde tiyatrodur. Evet, kesinlikle, basket oynayan erkek daha çok popüler oluyor. Futbolda mesela. Bizim sınıfta yoktu ama başka sınıflarda vardı. " (Erkek2_Lise2). "Genelde, futbolla ilgililer. Onun dışında ki etkinliklere katılım yoktur ya da ben görmedim. Bunlar tatbikide insanların kişisel tercihi. Herkesin düşüncesinde özgürlüğü var. (Kız5_Lise2)"

Okulda prestiji yüksek olan sporların nasıl ortaya çıktığı nedenleri araştırıldığında erkekler ile kızların farklı sporlar üzerinden yorumlar yapıldığı gözlenmiştir. Popüler sporlarda aktif olanların farklı özellikleri belirtilmiş. Öğrencilerin farklı sporlara ilgisi olduğu gözlenmiştir.

Öğrenciler arasında giyim farklılıkları ve bunların ortaya çıkış sebepleri araştırıldığında daha çok nelerden kaynaklı olduğu sonuçlarını ulaşılmak amaçlı görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmelerde moda ile ilgili katılımcı öğrencilerin görüşleri; "Erkeklerin küpe takması gibi" (Erkek2_Lise2). "Çak, teşbih, çakmak, sigara genellikle bu tarz şeyler. " (Erkek4_Lise3). "Ne modaydı, ilk zamanlar renkli bot deri ceket modası vardı. Böyle. Erkek giydiği hardal rengi pantolonlar ve geyikli hırkalar. Bu modayı başlatan erkekler oldu. Erkeklerin modasını beğenmem, kızlar erkekler gibi apacı değil." (Kız2_Lise2). "Saç kabartma, paçalar dar üstü bol pantolon giyme. Apaçi erkek, sivri burun ayakkabı, kudura üstüne eşofman üstüne gömlek. " (Erkek4_Lise3) "Modayı başlatanlar daha çok popüler insanlar onlar ne yapıyorsa bazıları onları takip ediyor. Bunlar etkinlikte öne çıkanlar değil de popüler olan bir kız grubu varsa saçlarını bir şey yapıyorlar. Bir hafta içinde okulun tamamı ona benziyor. Kıyafetlerde de mesela " (Erkek1_Lise1). "Şu sıralarda hırka böyle yine moda oldu. Okulda sürekli saçları acayip keyifleri farklı geçler görüyoruz. Biri bunlara "dur" demeli. Acayip şekilde okula geliyor. Moda oldu okulda. kızlarda daha çok erkelerde olmuyor da iste bu sweat geçirmek. Ya da renkli bir hırka giymek renkli bir oje sürmek . Falan." (Kız1_Lise2). "bir akım vardı farklı giyimler eskiden tozluklar falan vardı. Bide ugg'lar vardı iste onları da herkes giyiyordu." (Kız3_Lise3). "bilmem ki bir ara kısa saç moda olmuştu ama şimdi değil yani " (Kız4_Lise3). "Valla bizde çok çeşitli tip var yani çok ilgilenmedim ama kızlarda bu ara kızıl saç, erkeklerde uzun saç ve sakal şu anda moda (Erkek6_Lise2)".

Lise öğrencileri moda ile ilgili görüşlerinde hızlı değişen yeniliklerin daha çok takip edildiği gözlenmiştir. Kızlarda moda takibi ve arkadaşlar arasında en çok konuşulan konu moda ile ilgili konuşmaları olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırmadaki üçüncü üst tema ise, popüler kültür hakkında öğrenciler arasındaki dil yansımalarını ortaya çıkarmak. Öğrencilerin kendine has kelimeleri, Kısaltmalar, Duygular heyecanalar ve Kavramsal Meseleler gibi temalarından oluşmaktadır.

Öğrencilerin kendilerine has kullandıkları kelimeleri nasıl ortaya çıktığı sorulmuştur. Yapılan görüşmelerde kullanılan kelimeler ile ilgili katılımcı öğrencilerin görüşleri; "Mesela film repliklerinden veya kısaltmalar. Mesela biz küçükken Avrupa yapası diye bir dizi vardı. Oradaki karakterle mesela şimdide yalan dünyadaki yeni şeyler çok yeni yapılanlar".(Erkek1_Lise1). "Kısaltma şu an aklıma gelmiyor. Genelde bazı filmlerden oluyor. Şafak Sezer'in filmleri genelde şey oluyor. Replikleri." (Erkek3_Lise3). "Mesela izlediğimiz dizilerden çok etkileniyoruz. Kesinlikle mesela ben kendi adıma yalan dünya mesela eskiden Avrupa yakası vardı. Onlardan çok etkileniyordum benim hep dilimdedir yani öyle birkaç kelimesi vardı böyle karakterinki çekiyor yani. Etkiliyor insanları. " (Kız4_Lise3) "Yok yok çok fazla. Hyr, s.s.s, kısaltmaları mesajlaşmada kullanırız. Başka aklıma gelen

yok ama kullanılan var. Simdi hatırlamıyorum. Sesiz harflerle kelimeler kısaltıyoruz. “ (Kız1_Lise2).“Evet, var, ama onları şimdi açıklamak istemiyorum. Benim çevremde kullanılıyor ama ben pek öyle konuşmuyorum. Kendi aralarında kullandıkları farklı kelimeler var. “ (Kız2_Lise2). “Yaa varda öyle önemli değil ki, işte kanka-panpa hafız-hacı gibi değişiyor yani. Birde öyle lakaplar falan var onlar çok değişiyor yani şimdi öyle aklıma gelmiyor. (Erkek6_Lise2.)”. “Ezel vardı oda bitti. Neden seviyordun o diziyi? Dayı vardı ya hastasıydık Ramiz Dayı. “Yeğen unutmam, sana yanlış yapan bunu unutmadı, sende unutmam” hastasıydık (Erkek6_Lise2.)”

Lise öğrencilerin kullandıklarını kendine has kelimeler daha gündelik hayatta çok kullanılan, herkes tarafında bilinen kısaltmalar veya repliklerden ortaya çıktığı gözlenmiştir.

Araştırmadaki en son dördüncü üst tema ise, popüler aktiviteler veya eylemler ile ilgili öğrenci görüşlerini ortaya çıkarmaktır. Popüler aktiviteler veya eylemler, takip edilen sosyal medya, televizyon, internet, cep telefonu, etkinlikler, kişisel etkinlikler gibi temalarından oluşmaktadır.

Sosyal medyanın kullanımı günümüzde giderek artmakta ve sosyal medyada harcanan süre artmaktadır. Yapılan görüşmelerde sosyal medyada facebook, twitter, youtube ve diğer sosyal paylaşım siteleri ile ilgili katılımcı öğrencilerin görüşleri; “Facebok twiter çok şey paslaştığımdan değil daha çok ünlülerin hesaplarını takip ediyorum.. Facebook ‘dan çıkmıyorum hatta ödevlerimi bile oradan yaptığım doğrudur. Facebook benim için en önemli iletişim yeri. Takip etmeyi seviyorum.” (Kız1_Lise2). “Bilgi için kullanırım. Bilgi sayfaları olur ondan sonra arkadaşlarla konuşmak. Facebook arkadaşlarımla bu yolla konuşmayı tercih ediyorum. Twitter tiwit atmaya paylaşmayı ve hayatımı etkileyen olayları yazıya dökmeyi seviyorum. O şekil.” (Erkek2_Lise2). “Arkadaşlarım neler yapıyor ya da neler paylaşıyorlar. Twitter da zaten haberleri falanda öğrenebiliyoruz. Facebook ve benzeri sitelerde hesabım var. Çok sık kullanmıyorum ve çok aktif değilim. Nadir paylaşımlar yapıyorum. Genelde arkadaşlarla bağımı koparmamak için kullanıyorum. “ (Erkek3_Lise4). “Kullanıyorum. Twitter kullanıyorum. O ne için, mesela bazı arkadaşlarımız sms falan yok, twitter’dan konuşuyoruz. O yüzden ben arkadaşlarımla konuşabilmek için kullanıyorum sosyal medyayı.” (Kız2_Lise2).

Araştırmada genel olarak sosyal medya tüm öğrencilerin ortak paylaşımlar takip edebilmeleri ve arkadaşları ile iletişimlerini sağlayabilmeleri için kullandıkları ortaya çıkmıştır. Araştırmada en çok kullanılan sosyal iletişim sitesi facebook olduğu gözlenmiştir.

Bir diğer araştırma sorusu öğrencilerin cep telefonu kullanımına ilişkin araştırmadır. Yapılan görüşmelerde cep telefonu uygulamaları ile ilgili katılımcı öğrencilerin görüşleri; “Şey hani sosyal medya denemez ama whatsapp tipi mesajlaşma uygulamalarını kullanıyorum. Bi paylaşmak amaçlı kullananlar var ama ben daha çok mesaj için arkadaşlarımla konuşmak için kullanıyorum.”(Erkek1_Lise1). “Mesela biz şeyleri çok seviyorum kafa bir şey sinema programları gibi bir şey oluyor kafanı oraya koyuyorsun. O tip böyle eğlenceli şeyleri “ (Erkek1_Lise1). “tampel ground, filim oyunları yenilmezler vine popüler öyle . “ (Kız1_Lise2). “photoshop uygulama programlarını ben çok seviyorum. Onun haricinde oyunlar var. Twitter whatsapp onların güzel kullanımı.” (Kız3_Lise3)

Araştırmada en son incelenen ise, öğrencilerin cep telefonu tipi tercihleri ve varsa kullandıkları cep telefonu uygulamalarıdır. Bu konuda öğrencilerin tercih ettikleri telefon tipinin ortak olduğu gözlenmiştir. Fakat telefon uygulamaların ve kullanımında ise farklılıklar ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin kendi ilgi alanlarını yönelik farklı uygulamaları kullanmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Popüler kültür araştırmaları toplulukların yaşam biçimlerini, tercihlerini, yargılarını ve tabu saydıkları konuları belirlemeleri açısından son derece önemlidir. Zira popüler kültür araştırmaları için yapılan tanımlar daha ziyade popüler kültürün çağın ruhunu yansıtmadaki işlevselliği üzerinde durur. Çoğunlukla kabul edilen tanımlara göre, bir olgu, kişi veya nesnenin ne denli yaygın ve popüler olduğu, o kişi, nesne veya olgunun çağının, insani inanç ve değerlerini ne oranda yansıttığıyla doğru orantılıdır. Yani ne denli yaygın ve popülerse, çağın ruhunu o denli iyi yansıtmakta demektir. Bu tanıma göre, son zamanlarda oldukça fazla izlenen Recep İvedik serisi yada Selfie modasını incelemek ve üzerinde düşünmek yeni trendleri anlamaya çalışmak konusunda doğru yaklaşımlar

olacaktır. Popüler kültür incelemecisinin amacı bu bahsettiğimiz film serisi ya da sosyal medya çılgınlıklarının estetik veya sanatsal değerlerinin ortaya çıkarılması değildir. Popüler kültür araştırmaları sayesinde bu gibi yaygın aktivitelerin kültürel çözümlenmelerinin, toplumu neden bu denli ilgilendirdiğinin, çok sayıda kişinin bu popüler kültür ürünlerini tüketirken ne gibi bir niyetle, hangi derdine çare olarak bu ürünlere, olaylara yöneldiğinin araştırılmasıdır. Diğer bir deyişle, popüler kültür ürün ve olguları değerlendirmek ve eleştirmek yolunda bir amaç değil, toplumu okumak ve elde edilen bulgulardan anlam çıkarmak için kullanılan bir araçtır. Popüler kültür araştırmalarında diğer bir önemli hususta araştırma esnasında atlanmaması, mutlaka üzerinde durulması gereken “niçin” sorusudur. Örneğin, “*Survivor*” yarışması senelerdir neden yüksek izlenme oranlarına sahip olmuştur veya ülkemizde ciddi gişe hasılatı yapan filmlerin genellikle komedi türünde filmler olmalarının nedenleri neler olabilir. Şüphesiz ki bu soruların cevapları bizleri toplumumuzla ilgili çoğu sormacadan derleyemeyeceğimiz zenginlikte bilgilere götürebilir.

Genellikle üzerinde durulmayan bir başka popüler kültür araştırma olgusu da bu tip çalışmalarda bilhassa yaygın ve çok tüketileni değil, tercih edilmemiş incelemek ve nedenlerini sorgulamak imkânıdır. Örneğin, vizyona çıkmış fakat çok az seyirci çekebilmiş bir film de toplumun o ürünü niçin tercih etmediği yolunda bazı çözümlenmeleri getirebilir. Başka bir deyişle yaygın toplumsal eğilimler hakkında beklentilerin uzağında kalan veya tercih edilmeyen öğeler de, en az başarılı ve popüler olanlar kadar bilgi verebilir araştırmacısına.

Türkiye’de popüler kültür ile ilgili bu araştırmada popüler kültürün lise düzeyinde öğrenciler üzerindeki etkisinin sosyal sınıf (sosyo-ekonomik düzey), cinsiyet ve politik duruş gibi farklı toplumsal eşitsizlik/farklılaşma alanları açısından değişiklikler yarattığı ortaya çıkmıştır. Toplumda kültürünün bu değişkenlerin tümünü aksine yaşam alanlarını tek tipleştirdiği üzerine gitmesi ve tartışması gerekli en önemli sorun alanlarından biridir.

Genç toplumlarda internet, televizyon, teknoloji bilgisi ve kullanımı diğer toplumlara göre üst düzeydedir. Bu kültür daha çok hızlı tüketimin ve süreksizliğin, kalıcı olmayan ürünlerin ve buna dayalı insan ilişkilerinin ortaya oluşması neden olabilir. Bir toplumun entelektüel üretimi geliştirilmesi için düşünce, anlama, eleştiri yorum ve yaratıcılığa sağlanmalıdır.

Gençlik, gelecekte toplumun önderi olacak bir kesimi oluşturmaktadır. Toplamların sürekliliğinde önemli bir potansiyel güç olan gençliğin, bedenlen ve ruhen sağlıklı gelişimi, toplamların güvenli geleceğinin de teminatı anlamına gelmektedir. Bunun için de gençliğin sorunlarına ve bunalımlarına çözümler üretilmelidir. Her şeyden önce gençlere kendi sorunlarıyla bahsedebilmeli potansiyelini keşfettirecek ve öz benlik saygısı ve öz yeterlilik düzeyi yüksek bireyler olarak kendi kabiliyetlerinin farkında olmalarına ve yaratıcılıklarını ortaya çıkarmalarına imkân sağlayacak eğitim politikalarının hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Not: Bu çalışma 24-26 Nisan 2014 tarihlerinde Antalya’da 21 Ülkenin katılımıyla düzenlenen 5th International Conference on New Trends in Education and Their Implications – ICONTE’ de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Alemdar K., Erdoğan İ., 1994, Popüler Kültür ve İletişim, Ümit Yayıncılık, Ankara.

Atay, T. (2004b). Yaşasın Meşhriyet Çağı. Popüler Kültürden Kitle Kültürüne Türkiye İzlenimleri. Epsilon Yayınları. İstanbul.

Brown, B.A. (2004). Discursive identity: Assimilation into the culture of science and its implications for minority students. Journal of Research in Science Teaching, 41(8), 810–834.

Calabrese Barton, A., Tan, E., & Rivet, A. (2008). Creating hybrid spaces for engaging school science among urban middle school girls. American Education Research Journal, 45, 68–103.

Carlone, H.B. (2004). The cultural production of science in reform-based physics: Girls' access, participation, and resistance. *Journal of Research in Science Teaching*, 41(4), 392–414.

Gee, J.P. (1996). *Social linguistics and literacies: Ideologies in discourses*. London: Falmer.

McRobbie, A. (1999). *Postmodernizm ve Popüler Kültür*. (Çev: Almıla Özbek). Sarmal Yayınevi, İstanbul.

Moll, L.C., Amanti, C., Neff, D., & Gonzalez, N. (1992). Funds of knowledge for teaching. *Theory Into Practice*, 31(2), 132–141.

Neyzi, L. (2004). "Ben Kimim?" Türkiye'de Sözlü Tarih, Kimlik ve Öznellik. İletişim Yayınları. İstanbul.

Oktaç A., 1993, Türkiye'de Popüler Kültür, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık A.Ş., İstanbul.

Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1).

Strauss, A., & Corbin, J. (1990). *Basis of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques*. Newbury Park, CA: Sage.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Ek 1: Araştırma Görüşme Soruları

1. Kendinizden bahseder misiniz?
2. Arkadaşlarınızdan bahseder misiniz?
3. Ne tür müzikler dinlersiniz?
4. TV de genellikle neler izlersiniz?
5. Sosyal medyayı kullanıyor musunuz? Kullanıyorsanız hangilerini ne amaçla kullanıyorsunuz?
6. Haberleri takip ediyor musunuz? Ediyorsanız daha çok nereden hangi tür haberleri takip ediyorsunuz?
7. Okulda genellikle ne yapıyor, içiyorsunuz? (Teneffüs aralarında, arkadaşlarınızla bir araya geldiğinizde vs.)
8. Okulda prestiji yüksek olduğu düşünülen etkinlikler (spor, sanat, kültürel etkinlikler gibi) var mı? Varsa hangileri? Sizce bunların diğerlerinden daha prestijli olmasının bir nedeni var mı?
9. Arkadaşlarınızla yaptığınız sohbetlerin ana konularından biraz bahsedebilir misiniz?
10. Nelere daha çok para harcıyorsunuz? (Kendi bütçenizden ve ailenizin sizin için harcadığı para)
11. Öğrencilerin kendileri arasında konulurken kullandıkları kendilerine has ve genellikle öğretmenlerin ya da diğer yetişkinlerin pek anlamadığı konuşma biçimi bulunuyor mu? (Kelimeler, kısaltmalar, film ve dizilerden alıntılar, oyunlardan alıntılar vs.)
12. Okulda en çok ilgi gören (öğrencilerin daha çok katıldığı) etkinliklerin neler olabileceği konusunda konuşabilir misiniz?
13. Okulunuzdaki kız-erkek ilişkilerinizden bahsedebilir misiniz? Sizce birbirlerini etkilemek için ne tür yöntemler kullanıyorlar?
14. Bilgisayar oyunu oynuyor musunuz? (ya da oyun konsoluyla) Genellikle hangi oyunları oynuyorsunuz? Okul arkadaşlarınızla birlikte oynadığınız oyunlar bulunuyor mu?
15. Okulda şu anda moda diyebileceğiniz şeylerden biraz bahsedebilir misiniz? Kimler genellikle bu moda(lar)ı başlatıyor?
16. Öğrenciler arasında cep telefonu kullanımı yaygın mı? Ne tip telefonlar daha çok kullanılıyor?
17. Cep telefonunuzda hangi programları daha yoğun olarak kullanıyorsunuz?